

یاران حضرت مهدی (عج) امام زمان (عج)

با نگاهی گذرا به تاریخ جوامع بشری، نقش دوران ساز و کلیدی جوانان در غالب حرکت‌های فرهنگی و اجتماعی و نیز نهضت‌های حیاتبخش پیامبران الهی کاملاً آشکار و روشن است. تجربه تاریخ بیانگر این مهم است که در هر حرکتی از استعداد‌های فکری و نهفته قشر جوان به صورت اصولی و صحیح بهره برداری شده است، دستاوردهای بسیار مهم و ارزشمندی به دست آمده است. در مقابل، زمانی که هدایت و رهبری گروه‌های جوان به دست افراد هوسران و قدرت طلب افتاده است، جنایات و تراژدی‌های بسیار دهشتناکی به وقوع پیوسته است. در حالی که، در تفکر دینی بها دادن و شخصیت دادن و اهتمام به جوانان بسیار توصیه شده است. برای روشن شدن این حقیقت، سزاوار است، سیره و عملکرد یکی از انبیاء الهی در این زمینه، با بهره برداری منفی رهبران مستبد از نیروهای جوان در جنگ‌های جهانی اول و دوم مقایسه شود تا آنگاه پیامدهای است فایده از ظرفیتهای قشر جوان و نیز عدم استفاده و غفلت از آن آشکار گردد.

از این نظر، وقتی مجموعه روایات مربوط به قیام حضرت مهدی (عج) را مطالعه می‌کنیم، با این حقیقت آشنا می‌شویم که زمینه سازان اصلی ظهور و اصحاب و یاران خاص آن حضرت در جریان تلاش برای تشکیل حکومت عدل جهانی، جوانان خواهند بود. به عنوان مثال، یکی از شخصیت‌های وارسته و شجاعی که در آخرالزمان با هدف اصلاح وضع نابسامان جوامع اسلامی قیام خواهد کرد، فردی به نام «سید حسنی» است. به روایت امام صادق علیه السلام حسنی یک جوان خوش چهره و نورانی است که علی‌رغم به دست آوردن قدرت و امکانات بسیار زیاد، آنگاه که از ظهور حضرت مهدی علیه السلام آگاه می‌شود، خود را به همراه سپاهیان به امام علیه السلام می‌رساند و با آن حضرت بیعت می‌کند. به یک روایت، امام زمان (عج) به وسیله ایشان برای مردم مکه چند روز پیش از قیام پیامی می‌فرستند ...

گذشته از این، وقتی حضرت علی علیه السلام به مناسبتی از یاران و اصحاب امام عصر (عج) سخن می‌گویند، در توصیف ویژگی‌های آنان این چنین می‌فرمایند: یاران قائم (عج) همه از میان جوانان خواهند بود. سالخورده در بین آنها بسیار کم است و نسبت سالخوردگان بر جوانان در بین اصحاب آن حضرت همانند سرمه‌ای برای چشم و نمک برای غذاست و کمترین بخش غذا را نمک تشکیل می‌دهد. (۱)

این امر، ناشی از این است که جوان به دلیل داشتن فطرت پاک و صفای باطن در درجه اول، از استعداد و ظرفیت بالای درک و توان شناخت حقیقت برخوردار است. علاوه بر آن، به واسطه شجاعت و شهامت زیادی که دارد زودتر پذیرای حقایق می‌شود و در مقابل آنها لجاجت و سرسختی بی‌مورد به خرج نمی‌دهد.

اوصاف منتظران جوان

در خصوص یاران حضرت حجت (عج) ویژگی ها و اوصاف ذیل بیان شده است :

برخورداری از علم و معرفت کامل و ایمان استوار، شهامت و شجاعت بی نظیر، گذشت و فداکاری، شهادت طلبی، فروتنی و تواضع در اوج برخورداری از قدرت و امکانات، حق مداری، عشق به امام علیه السلام، تبعیت و پیروی کامل از رهنمودهای حضرت حجت (عج) و خیرخواهی به هموعان و صفا و صمیمیت و ...

وظایف منتظران جوان

در معارف دینی، وظایفی برای منتظران واقعی حضرت حجت علیه السلام بیان شده که از طریق عمل به مجموعه ای از تکالیف افراد بتوانند از چنان شایستگی برخوردار شوند که در زمره یاران واقعی آن حضرت درآمده و در حد توان و ظرفیت و به میزان همت و تلاش افراد به فراهم شدن بستر مناسب برای ظهور منجی عالم بشریت کمک نمایند. گرچه مجموعه وظایف منتظران بسیار است اما در این نوشته، تنها به ذکر چند مورد مهم، که در شرایط کنونی جامعه اسلامی دارای اهمیت است بسنده می کنیم .

الف. شناخت امام زمان علیه السلام

یکی از مهم ترین و اساسی ترین اصولی که از ارکان اصلی مکتب تشیع محسوب می شود، مساله امامت و آشنایی با امام هر عصر است. به اعتقاد شیعه، در هیچ برهه از زمان، زمین خالی از حجت و انسان بدون امام معصوم نخواهد بود. چرا که هدایت و رهبری صحیح و همه جانبه انسان بر اساس تعالیم الهی تنها از طریق پیروی از رهنمودها و روشنگری های امامی ممکن است که علاوه بر، آشنایی با سنت های حاکم بر نظام هستی، از تمامی مصالح بشر و حقایق تعلیمات پیامبران الهی آگاه باشد. با توجه به این حقیقت، یکی از وظایف مهم آحاد جامعه، به ویژه قشر جوان آن است که در هر عصری، نسبت به امام و حجت الهی موجود در آن زمان به گونه ای شناخت پیدا کنند که بر تعالیم مسؤولیت های خود آگاهی پیدا کرده و بر اساس آن عمل نمایند. اهمیت شناخت امام زمان (عج) در هر عصری به گونه ای است که در برخی روایات، عدم کسب معرفت لازم از امام هم ردیف، بلکه مساوی با کفر و بی ایمانی شمرده شده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در همین زمینه می فرمایند: «هرکسی که بمیرد و امام زمان خودش را نشناسد به مرگ جاهلیت از دنیا رفته است.» (۲) و یا در یکی از ادعیه که بر آن نیز بسیار سفارش شده است. به همین مساله اشاره شده است: پروردگارا حجت خودت را به من بشناسان چرا که اگر حجتت را به من نشناسانی من از دین و آئینم گمراه می شوم . (۳)

مضمون این گونه روایات زمانی بهتر روشن خواهد شد که به پیامدهای مثبت و منفی یک جامعه، در اثر برخورداری و عدم برخورداری جامعه از امام و رهبری شایسته توجه و دقت بیشتری شود. در طول تاریخ، چه بسیار بوده اند حرکت ها و یا نهضت های عظیم مردمی که به دلیل فقدان رهبر شایسته با شکست مواجه شده اند و یا پس از پیروزی به جهت افتادن زمام امور در دست زمامداران بی کفایت به انحراف و اضمحلال کشیده شده اند ...

البته، کم و کیف شناخت امام علیه السلام با توجه به نیاز و توانایی و ظرفیت افراد متفاوت است. مهم این است که این شناخت به گونه ای باشد که در صورت مواجهه افراد با تهدیدها و شبهه افکنی های دشمنان و بدخواهان، در تشخیص راه صحیح و شیوه درست از دچار شدن به گمراهی و انحراف آنها را نجات دهد. و گرنه شناخت کامل و همه جانبه حجت های الهی برای افراد عادی با توجه به محدودیت استعدادها و توانایی های فکری غیرممکن است.

ب. پیروی از نایبان امام زمان علیه السلام

در دوره غیبت کبری، فقهای جامع شرایط به نصب امام زمان علیه السلام مسؤولیت نمایندگی عام امام علیه السلام را در استمرار حرکت حیات بخش امامت و پاسداری از احکام و مقررات اسلامی برعهده دارند. بر این اساس، یکی از وظایف افراد در عصر غیبت، پیروی از رهنمودهای فقهای عادل است. چرا که فقها به دلیل آشنایی با شیوه های صحیح استنباط احکام از منابع اصیل دینی، قادرند تا به پرسش های مختلف مردم در زمینه مسائل دینی پاسخ دهند. امام صادق علیه السلام در اشاره به چنین امر مهمی فرمودند: «فقها از سوی ما منصوب شده اند تا به سؤالات شما پاسخ دهند و شما نیز مؤظف هستید در شرایطی که به ما دسترسی ندارید به آنها مراجعه کنید و بر اساس نظر آنان در چهارچوب احکام الهی عمل کنید و هرگز حکم آنها را که براساس موازین شرعی ارائه می شود، رد ننمایید. چون رد نظر آنان، به منزله رد حکم و نظر ماست و رد نظر ما، به منزله رد حکم خداوند است.» (۴) در همین باره زمانی که از حضرت مهدی (عج) سؤال کردند که در دوران غیبت کبری که به شما دسترسی نداریم جواب احکام و مسائلی را که با آنها مواجه می شویم چگونه به دست آوریم؟ آن حضرت در پاسخ فرمودند: «در پیشامدها و حوادثی که رخ می دهد به آشنایان با احادیث ما (یعنی مجتهدان جامع شرایط که متخصصان متون دینی و احادیث اهل بیت علیهم السلام هستند) مراجعه کنید و آنها حجت من برای شما و من حجت خدا بر آنان هستیم.» (۵) پس، برخلاف نظر نادرست برخی افراد ناآشنا به معارف اسلامی، مسلمانان در دوران غیبت کبری بدون راهنما نمانده اند که مجبور باشند با شیوه های ناصواب متکی به اندیشه های ناقص بشری و نظریه های غیرعلمی به حل مشکلات اقدام کنند و در نتیجه، گرفتار معضلات فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی فراوان گردند. بلکه در دورانی که بنابر مصالحی امام معصوم علیه السلام در دسترس همگان نیست مردم موظف اند که به فقهای عالم و عادل مراجعه کنند و آنان نیز موظفند بدون کوتاهی و سهل انگاری بر اساس موازین شرعی از طریق مراجعه به آیات قرآن و روایات اهل بیت علیهم السلام به همه سؤالات و نیازهای فکری و اعتقادی و فقهی و فرهنگی و سیاسی و... آنها پاسخ های مناسبی ارائه دهند.

ج. خودسازی و تهذیب نفس

اصلاح نفس و ترک گناهان و آراستن به فضایل اخلاقی در همه احوال ضرورت دارد. ولی خودسازی و اصلاح نفس در دوره غیبت، که زمینه لغزش و انحراف و آلوده گشتن به رذایل اخلاقی بیشتر است، از اهمیت زیادی برخوردار است.

امام صادق علیه السلام در این زمینه می فرمایند: «صاحب الامر علیه السلام غیبتی خواهد داشت اگر کسی در آن دوره بخواهد دیندار بماند، سخت در مشقت خواهد بود. بنده خالص خدا در آن شرایط باید تقوای الهی پیشه کند و دو دستی به دین خود بچسبد.» (۶)

به علاوه، چون فراهم شدن زمینه ظهور امام زمان علیه السلام از یک نظر وابسته به وجود افراد خودساخته و آراسته به فضایل اخلاقی است و جز از طریق تهذیب نفس و پیدا کردن پرورش اسلامی نمی توان در سلک یاران و زمینه سازان حضور آن حضرت قرار گرفت. بنابراین، یکی از وظایف افراد تلاش در راه خودسازی و تهذیب نفس است. بر این اساس، امام صادق علیه السلام می فرمایند: «من سره ان یکون من اصحاب القائم فلینتظر و لیعمل بالورع و محاسن الاخلاق (۷) ... هر کس دوست دارد از یاران حضرت قائم علیه السلام باشد باید در انتظار ظهور آن حضرت باشد و در این حال، به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید» و حتی در توقیعی که امام زمان علیه السلام آن را به مرحوم شیخ مفید نوشته اند چنین آمده است که اعمال ناشایست و گناهایی که از شیعیان سر می زند، یکی از عوامل طولانی شدن دوره غیبت و محرومیت آنها از دیدار امام علیه السلام است.

د. جامعه سازی

از آنجا که یکی از شرایط مهم رشد ارزش ها و فراهم شدن زمینه حاکمیت احکام الهی، اصلاح وضع عمومی جامعه است لذا در تعلیمات روشنگرانه اسلام اهتمام به وضع جامعه و مبارزه با نارسایی های اجتماعی و فساد و کجروی ها از طریق اموری چون امر به معروف و نهی از منکر مورد تاکید قرار گرفته است. به گونه ای که حتی انسان های بی توجه به امور اجتماعی و مشکلات سایر مردم، خارج از زمره مسلمانان محسوب می شود: «من اصبح ولایتهم بامور المسلمین فلیس بمسلم» (۸)

علاوه بر این که بر اساس روایات اهل بیت علیهم السلام تا آمادگی های لازم فکری و فرهنگی و... در احاد جامعه برای پذیرش و یاری امام زمان علیه السلام پیدا نشود، ظهور حضرت محقق نخواهد شد. از سوی دیگر، تحصیل آمادگی های لازم نیاز به بستر سالمی دارد که افراد در سایه آن بتوانند به کسب مهارت ها و کمالات لازم بپردازند. این بسترسازی مشروط به احساس مسؤولیت همگانی و مشارکت همه جانبه تک تک افراد در پاکسازی فضای عمومی جامعه است که برای انجام کامل و به موقع این امر نیز مکانیزم های زیادی پیش بینی شده است که مهمترین آنها، اقامه فریضه امر به معروف و نهی از منکر است. یعنی همه افراد جامعه اسلامی موظفند از طریق تحصیل آشنایی کامل با شرایط و احکام آن، به اصلاح نارسایی های اجتماعی و حفظ سلامت فضای جامعه بپردازند تا از این طریق، اولاً: شرایط لازم برای ظهور آن حضرت فراهم گردد و ثانیاً، امکان زندگی براساس احکام نورانی اسلام در دوره غیبت، ولو به ضرورت ناقص، بوجود آید.

ه. دعا برای تعجیل فرج

با توجه به نقش و جایگاه مهمی که دعا در تفکر اسلامی دارد، اگر دعا با شرایط لازم انجام گیرد همچون سایر علل و عوامل موثر در نظام هستی، می تواند در امور تکوینی تغییر ایجاد نماید. در بخشی از روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام توصیه شده است که برای فرج امام زمان علیه السلام زیاد دعا کنید و از خود حضرت بقیه الله (عج) نقل شده است که آن حضرت فرمودند: «اکثروا الدعا بتعجیل الفرج فان ذلک فرجکم» (۹) برای تعجیل در فرج و ظهور، زیاد دعا کنید چرا که این کار موجب فرج و خوشحالی شماست .

بنابراین، از دیگر تکالیف عاشقان امام زمان (عج) درخواست تعجیل فرج آن حضرت است. البته، توجه به این نکته نیز ضروری است که اولاً، دعا زمانی به مرحله اجابت می رسد که دعا کننده شرایطی را در خود ایجاد نموده باشد که دعای او شرایط استجاب را داشته باشد. ثانیاً، باید توجه داشت که دعا هرگز جای عمل به وظایف دیگر را نمی گیرد بلکه دعا در صورتی مفید است که همراه با عمل به سایر تکالیف دینی باشد .

علاوه بر موارد فوق، پایداری در راه ولایت اهل بیت علیهم السلام، استقامت در برابر مشکلات و نارسایی ها، کمک و مساعدت به هموعان، تحصیل علم و به دست آوردن تخصص های لازم، احیاء شعائر اسلامی و پاسداری از ارزش های اصیل و... از جمله مسائلی هستند که اهتمام به آنها سعادت و سلامت جامعه، به ویژه نسل جوان را تضمین می کند .